

Robert Wolański

Uwarunkowania wykorzystania leasingu przez małe i średnie przedsiębiorstwa

Ekonomiczne Problemy Usług nr 62, 163-170

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ROBERT WOLAŃSKI
Uniwersytet Warszawski

UWARUNKOWANIA WYKORZYSTANIA LEASINGU PRZEZ MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA

Wprowadzenie

Przedmiotem artykułu jest wykorzystanie leasingu przez małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP). Celem artykułu jest określenie stopnia korzystania z leasingu przez MŚP, czynników wpływających na ten stopień oraz relacji zachodzących pomiędzy tymi dwoma sektorami.

1. Zakres wykorzystania leasingu przez małe i średnie przedsiębiorstwa

Wyniki badań dotyczące stopnia wykorzystania poszczególnych źródeł finansowania przez małe i średnie przedsiębiorstwa wskazują, że leasing jest drugim, po kredycie, źródłem obcym finansowania działalności gospodarczej. Odsetek zbadanych MŚP, korzystających z leasingu, waha się od blisko 10% do ponad 20% pomiędzy poszczególnymi rodzajami badań¹.

Dla dokładnego określenia znaczenia leasingu dla MŚP zostaną poddane analizie: wartość i rodzaje dóbr inwestycyjnych przekazanych w formie leasingu oraz rodzaje zawieranych umów leasingu. Tym zagadnieniom poświęcone są badania

¹ Por. np. M. Starczewska-Krzysztosek, *Konkurencyjność sektora małych i średnich przedsiębiorstw 2008 – prezentacja*, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Warszawa 2008, s. 16, *Finanse MŚP 2009. Rynek usług ubezpieczeniowych. Raport z badania syndykatowego*, Qualifact. Badania rynkowe i doradztwo, Gdańsk 2009, s. 29.

Tabela 1c

Dynamika dóbr inwestycyjnych przekazanych przedsiębiorstwom w formie leasingu

Rodzaj dóbr inwestycyjnych	Wielkość przekazanych dóbr inwestycyjnych w formie leasingu (mld zł)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Razem
Środki ruchome, w tym:	25,80	36,69	16,51	12,54	42,04	50,79	0,64	-29,78	-
Maszyny i urządzenia	-0,63	25,08	16,33	49,47	51,41	37,36	10,38	-21,78	-
Komputery i sprzęt biurowy	-8,61	-25,86	25,00	10,00	12,12	29,73	12,50	-12,96	-
Środki transportu kolejowego i powietrznego	-56,88	-39,76	128,57	118,75	65,71	0,00	-10,34	3,85	-
Środki transportu drogowego	60,04	45,11	16,45	-0,56	37,39	60,96	-3,96	-35,21	-
Inne	-71,47	140,96	-33,33	-33,33	75,00	57,14	18,18	-46,15	-
Nieruchomości	-62,48	3,51	216,39	27,46	-17,48	50,25	7,21	-36,70	-
Ogółem	7,79	34,34	27,44	14,57	33,05	50,74	1,26	-30,46	-

Źródło: *Rozwój systemu finansowego w Polsce w latach od 2002 do 2008*, NBP, Warszawa 2003–2009, *Wyniki branży leasingowej w 2009 roku*, Związek Polskiego Leasingu, Warszawa 2010, s. 11.

W latach 2002–2009 przedsiębiorstwa sfinansowały leasingiem wydatki inwestycyjne na kwotę 160 mld zł. Na podkreślenie zasługuje rosnąca wartość dóbr inwestycyjnych przekazanych w formie leasingu – w 2008 roku wartość przedmiotów leasingu była cztery razy wyższa niż w 2002 roku. Dynamika wzrostu jest zmienna, przy czym w latach 2003–2007 była wysoka – rośnie znaczenie leasingu przy finansowaniu inwestycji firm. Jednakże w 2008 roku miało miejsce istotne zahamowanie tempa rozwoju rynku leasingu, zaś w 2009 roku nastąpił wyraźny spadek wartości finansowania, z uwagi na pogorszenie koniunktury gospodarczej.

Leasing charakteryzuje się specyficzną strukturą przekazanych dóbr inwestycyjnych. Dominują środki transportu drogowego, które stanowią około 60% leasingowanych dóbr, następnie maszyny i urządzenia posiadające blisko 30% udziału oraz nieruchomości z 10% udziału. Leasing dotyczy jedynie ograniczonego rodzaju finansowanych inwestycji, tj. zakupu środków transportu i w mniejszym zakresie maszyn i urządzeń.

Informacji na temat rodzajów zawieranych umów leasingu, liczby leasingobiorców oraz należności leasingowych dostarczają badania przedsiębiorstw leasingowych przeprowadzone przez GUS². Dane na ten temat prezentuje tabela 2.

² W 2008 r. GUS po raz pierwszy opublikował dane o działalności przedsiębiorstw leasingowych w Polsce w raporcie: *Działalność przedsiębiorstw leasingowych w 2007 roku*, GUS, Warszawa 2008. Wyniki analogicznego badania zostały opublikowane również w 2009 r. i 2010 r.

Tabela 2

Liczba leasingobiorców i wartość należności leasingowych brutto według stanu na 31 grudnia 2006, 2007, 2008 i 2009 roku

Rodzaj leasingu	Liczba leasingobiorców (stan na 31 grudnia)				Należności leasingowi brutto (mld zł)			
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Leasing finansowy	139,1	165,7	204,8	264,8	18,10	27,40	33,15	36,16
Leasing operacyjny	61,2	76,7	95,8	108,0	9,00	11,30	6,82	8,35
Leasing mieszany	1,6	2,5	3,0	9,1	1,00	1,63	2,45	2,88
Ogółem	201,9	244,9	302,6	381,9	28,10	40,33	42,42	47,39
Rodzaj leasingu	Udział liczby leasingobiorców (%)				Udział należności leasingowych (%)			
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Leasing finansowy	68,90	67,66	67,68	69,34	64,41	67,94	78,15	76,30
Leasing operacyjny	30,31	31,32	31,66	28,28	32,03	28,02	16,08	17,62
Leasing mieszany	0,79	1,02	0,99	2,38	3,56	4,04	5,78	6,08
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: *Działalność przedsiębiorstw leasingowych w 2007 roku*, GUS, Warszawa 2008, s. 8; *Działalność przedsiębiorstw leasingowych w 2008 roku*, GUS, Warszawa 2009, s. 13.

Według danych GUS na koniec 2009 roku liczba leasingobiorców wyniosła 382 tys. i była o około 26% wyższa niż w 2008 roku i 56% wyższa niż w 2007 roku. Mając na względzie, że w 2007 roku aktywnie funkcjonowało 3246 dużych przedsiębiorstw, z leasingu korzystają głównie małe i średnie firmy. Zakładając, że wszystkie duże firmy są leasingobiorcami, okazuje się, że w 2009 roku około 380 tys. małych i średnich przedsiębiorstw korzystało z leasingu – stanowiły one 21,4% wszystkich funkcjonujących wówczas niewielkich podmiotów. Należy zatem przyjąć, biorąc pod uwagę liczbę leasingobiorców, że z leasingu korzystają głównie MŚP. Warto podkreślić rosnącą liczbę MŚP wykorzystujących ten sposób finansowania.

Na koniec 2009 roku z leasingu finansowego korzystało około 265 tys. leasingobiorców, z leasingu operacyjnego – około 108 tys., a z leasingu mieszanego – ponad 9 tys. Blisko 70% przedsiębiorstw wykorzystuje leasing finansowy, co oznacza, że nabywają na własność przedmiot leasingu. Natomiast pod względem wartości należności leasingowych na koniec 2009 roku przewaga leasingu finansowego była wyraźniejsza, gdyż jego udział wyniósł 76%.

2. Wzajemne relacje pomiędzy małymi i średnimi przedsiębiorstwami a firmami leasingowymi

Analizując wykorzystanie leasingu przez sektor MŚP, należy powołać się na badanie przeprowadzone przez B.P.S. Consultants Poland, która kompleksowo zbadała mikro oraz małe i średnie firmy z punktu widzenia stosowania leasingu³. Wśród zbadanych podmiotów 11% mikroprzedsiębiorstw, 31% małych i 34% średnich firm wykorzystywało leasing. Firmy te wskazały na trzy najważniejsze przyczyny korzystania z leasingu (tabela 3).

Tabela 3

Przyczyny korzystania z leasingu

Rodzaj przyczyny	Mikrofirmy	Małe firmy	Średnie firmy
Korzyści podatkowe	35%	31%	30%
Mało formalności/prostota procedur	17%	16%	15%
Korzystne warunki ekonomiczne finansowania inwestycji	17%	17%	16%
Szybkość załatwienia formalności	14%	19%	16%
Brak konieczności wysokiego zabezpieczenia	4%	9%	7%
Pozabilansowy charakter zobowiązań leasingowych	2%	5%	8%
Trudności z uzyskaniem kredytu w banku	8%	4%	5%
Polecenie przez księgowego / biuro rachunkowe	1%	0%	0%
Inne	3%	0%	3%
Razem	100%	100%	100%

Źródło: *Firmy mikro 2003. Rynek usług leasingowych*, B.P.S. Consultants Poland Ltd, Gdańsk 2003, s. 32; *Inwestor instytucjonalny 2003. Rynek usług leasingowych. Badanie małych i średnich firm*, B.P.S. Consultants Poland Ltd, Gdańsk 2003, s. 39.

Wśród przyczyn korzystania z leasingu dominują wynikające z jego zastosowania korzyści finansowe dla MŚP. Ponadto MŚP zwracają uwagę na korzystne warunki ekonomiczne finansowania inwestycji, prostotę leasingu, szybkość uzyskania finansowania.

³ Badanie zostało przeprowadzone przez B.P.S. Consultants Poland Ltd oddzielnie dla mikro oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Badanie mikrofirm zrealizowano w kwietniu 2003 roku metodą wywiadu bezpośredniego na reprezentatywnej próbie 1050 mikrofirm zatrudniających do 9 pracowników, natomiast badanie małych i średnich przedsiębiorstw obejmowało 1126 firm zatrudniających od 10 do 249 osób, zostało zrealizowane metodą wywiadu bezpośredniego w styczniu i lutym 2003 roku. Wyniki badań zostały zaprezentowane w dwóch raportach: *Firmy mikro 2003. Rynek usług leasingowych* i *Inwestor instytucjonalny 2003. Rynek usług leasingowych. Badanie małych i średnich firm*.

Kolejne ważne informacje z tego badania dotyczą wykorzystywanych przez MŚP przedmiotów leasingu. Dane na ten temat prezentuje poniższa tabela.

Tabela 4

Zakres korzystania z usług leasingowych według przedmiotu leasingu przez mikro oraz małe i średnie przedsiębiorstwa

Przedmiot leasingu	Odsetek korzystających mikrofirm	Odsetek korzystających małych i średnich firm
Samochody osobowe homologowane jako ciężarowe	35%	28%
Samochody osobowe	28%	26%
Samochody ciężarowe	24%	21%
Samochody dostawcze	16%	21%
Komputery	6%	9%
Pojedyncze maszyny i urządzenia	5%	23%
Wyposażenie barów, restauracji, hoteli	3%	0%
Drukarki	2%	4%
Ciągniki siodłowe	1%	3%
Urządzenia telekomunikacyjne	1%	1%
Kompletne linie produkcyjne	1%	2%
Inne	3%	5%

Źródło: *Firmy mikro 2003. Rynek usług leasingowych*, B.P.S. Consultants Poland Ltd, Gdańsk 2003, s. 36; *Inwestor instytucjonalny 2003. Rynek usług leasingowych. Badanie małych i średnich firm*, B.P.S. Consultants Poland Ltd, Gdańsk 2003, s. 42.

Powyższe dane są dowodem, że leasing dóbr na rzecz MŚP jest zdominowany przez środki transportu, jedynie wśród małych i średnich firm znaczenie mają maszyny i urządzenia. Środki transportu zapewniają przedsiębiorstwu możliwość bieżącego prowadzenia działalności gospodarczej, w mniejszym stopniu jej rozwoju.

Ostatnią informacją z omawianego badania, godną przedstawienia, są przyczyny niekorzystania z leasingu. Respondenci podawali trzy najważniejsze przyczyny tego zjawiska. Wyniki badania zaprezentowano w tabeli 5.

Z badania wynika, że główne przyczyny niekorzystania z leasingu leżą po stronie MŚP. Należą do nich świadoma rezygnacja MŚP z leasingu oraz obawa przed zadłużeniem firmy. Przyczyny te są pochodną cech charakteryzujących niewielkie podmioty.

Ponadto kluczową przyczyną są wysokie koszty, a właśnie leasing powinien być bardziej dostępny pod tym kątem od kredytu czy pożyczki. W tym przypadku również decydujące znaczenie ma awersja MŚP do leasingu z powodu pojawienia się zobowiązania.

Tabela 5

Przyczyny niekorzystania z leasingu

Rodzaj przyczyny	Mikro firmy	Małe firmy	Średnie firmy
Nie odczuwam takiej potrzeby	38%	48%	47%
Zbyt wysokie koszty	22%	21%	18%
Obawa przed nadmiernym zwiększeniem zobowiązań firmy	16%	14%	12%
Nie znam dokładnie tej formy finansowania inwestycji	9%	6%	7%
Brak jednoznacznych uregulowań prawno-podatkowych	5%	2%	11%
Odradzali nam znajomi / firmy korzystające wcześniej z leasingu	5%	2%	1%
Złe doświadczenia z firmami leasingowymi	2%	3%	4%
Inne	2%	3%	2%
Razem	100%	100%	100%

Źródło: *Firmy mikro 2003. Rynek usług leasingowych*, B.P.S. Consultants Poland Ltd, Gdańsk 2003, s. 55; *Inwestor instytucjonalny 2003. Rynek usług leasingowych. Badanie małych i średnich firm*, B.P.S. Consultants Poland Ltd, Gdańsk 2003, s. 67.

Podsumowanie

Przedstawiona analiza badań empirycznych dotyczących wykorzystania leasingu przez ogół przedsiębiorstw oraz MŚP pozwala na przedstawienie następujących wniosków.

1. Od 2002 roku rośnie wartość dóbr inwestycyjnych przekazanych w formie leasingu – dynamika wzrostu jest zmienna, przy czym w latach 2003–2007 była bardzo wysoka. Taka tendencja świadczy o coraz większym znaczeniu leasingu przy finansowaniu inwestycji przedsiębiorstw. Biorąc pod uwagę liczbę leasingobiorców, z leasingu korzystają głównie MŚP. Od 2006 roku rośnie liczba MŚP wykorzystujących ten sposób finansowania. Brak jest danych, aby oszacować wartość dóbr pozyskanych poprzez leasing przez MŚP. Pomimo tego należy przyjąć, bazując na rosnącej wartości dóbr inwestycyjnych przekazanych w formie leasingu dla ogółu przedsiębiorstw oraz rosnącej liczbie MŚP korzystających z leasingu, że leasing ma coraz większe znaczenie dla MŚP, na szerszą skalę wykorzystywany jest przy prowadzeniu inwestycji.
2. Pomimo rosnącej liczby firm nadal wykorzystanie leasingu przez MŚP jest stosunkowo niewielkie. Głównymi przyczynami takiego stanu rzeczy jest brak potrzeby wykorzystania leasingu oraz obawa przed skutkami zadłużenia się. Takie podejście MŚP wynika z ich charakterystycznych cech. Na-

tomiast wśród przyczyn korzystania z leasingu liczą się głównie korzyści finansowe i prostota leasingu.

3. Leasing dotyczy jedynie ograniczonego rodzaju finansowanych inwestycji, tj. zakupu środków transportu i w ograniczonym zakresie maszyn i urządzeń. Taka struktura pozyskanych dóbr inwestycyjnych ogranicza wpływ leasingu na rozwój firm.
4. Przedstawiona analiza wskazuje na niepełne wykorzystanie przez MŚP możliwości finansowania, jakie daje leasing. Dlatego też znaczenie leasingu dla rozwoju MŚP należy uznać za niewielkie. MŚP powinny w większym stopniu i w szerszym zakresie korzystać z tej formy finansowania.

CONDITIONS FOR USE OF LEASING BY SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES

Summary

The article presents the degree of use of leasing by SMEs, the factors affecting its use, the conditions of co-operation SMEs with leasing companies. The analysis shows that the main enterprises who use leasing are small and medium companies, but still there are few, despite the steady increase in the number lessee and in the value of capital goods supplied in the form of a lease. The main reasons for this situation is no need to use the leased asset and the fear of the consequences of debt. However, among the causes of leasing count mainly financial benefits and simplicity of the lease.

SME use leasing to finance the purchase of means of transport only a limited range of machinery and equipment. Such a structure obtained capital goods by leasing limits the impact on the development of SMEs.

Translated by Robert Wolański